

آستان قدس رضوی به عنوان یکی از بزرگترین نهادهای اسلامی در جهان، بر پایه وقف بنا شده است. به جرأت می توان گفت کمتر موضوع و مسأله ای در این نهاد اسلامی می توان یافت که با مقوله وقف، گره نخورده باشد، چرا که غالب درآمدهای آستان منشأ وقف یا نذر دار دو اغلب هزینه های آستان نیز مستقیم یا غیر مستقیم در مسیر اجرای نیت واقفان و ناذران است. وقتی سخن از وقف به میان می آید لاجرم پای مسائل حقوقی نیز به میان کشیده می شود؛ زیرا هر موقوفه ای واقعی دار و دهر واقعی صاحب حقوقی است که باید از آن صیانت کرد. با توجه به اهمیت این موضوع، واحد «معاونت حقوقی» در ساختار اداری آستان قدس رضوی و در بنیاد بهره روری موقوفات که عاملیت اصلی در حفاظت، صیانت و بهره روری نمودن موقوفات را دارد، در نظر گرفته شده است که وظایف خطیر و سنگینی هم بر عهده دارد. وظایف اصلی معاونت حقوقی بنیاد بهره روری موقوفات، مسائل و چالش های این حوزه، روندهای فعلی حاکم بر آن و نسبت مسائل حقوقی با بخش های مختلف آستان است که به آن پرداخته شده است.

اصلی ترین مأموریت معاونت حقوقی بنیاد بهره روری موقوفات

مأموریت اصلی معاونت حقوقی بنیاد بهره روری موقوفات انجام امور حقوقی و قضایی آستان قدس رضوی است که شامل اعلام نظر حقوقی در خصوص قراردادها، مشاوره های حقوقی و طرح دعاوی حقوقی و کیفری در مراجع قضایی و شبه قضایی و همچنین دفاع در برابر دعاوی حقوقی و کیفری اشخاص حقوقی و حقیقی علیه آستان قدس رضوی است.

مسئولیت ها، فعالیت ها و پرونده های ورودی معاونت حقوقی در حال حاضر بیشتر متمرکز بر املاک و اراضی است. بیشتر فعالیت و تمرکز این معاونت در این بخش حداقل سه برابر فعالیت در پرونده های مربوط به شرکت ها و سایر دارایی های آستان است.

مهمترین سیاست های معاونت حقوقی برای صیانت از موقوفات

سیاست اصولی و اولیه معاونت حقوقی، پیشگیری از وقوع اختلاف و نیز تخلفات است تا منجر به طرح دعاوی در مراجع قضایی نشود. همچنین نظارت بر انعقاد قراردادها و ارائه مشاوره های حقوقی از دیگر مأموریت های معاونت حقوقی است. در صورت ایجاد اختلاف هم سعی می شود مسائل به وجود آمده به سمت توافق و سازش سوق داده شود. اگر در مواردی این راهکارها به نتیجه نرسد، معاونت حقوقی بنیاد بهره روری موقوفات آمادگی دارد دعاوی مستحکم و متقن در محاکم قضایی از حقوق آستان و موقوفات دفاع کند.

یکی از پرسش های مهم که باید به آن پاسخ داده شود، این است که معاونت حقوقی تا چه میزان به حل مناقشات حقوقی بین آستان قدس رضوی و سایر نهادها و سازمانهای دولتی و شبه دولتی ورود داشته و چه دستاوردهای مشکلاتی در این حوزه داشته است؟

معاونت حقوقی بنیاد بهره روری موقوفات آستان قدس رضوی برای حل مناقشات احتمالی با سایر نهادها آمادگی کامل دارد. اگر چه در برخی موارد مدیران عامل و هیئت های مدیره شرکت ها یا بنیادها یا معاونت ها و مدیریت های مرتبط، خود مستقیماً اقدام به مذاکره برای حل مشکلات می کنند.

بسیاری از این اختلاف ها ممکن است پیچیدگی های خاص حقوقی داشته باشد که نیازمند نگاه تخصصی است. البته که مدیران و کارکنان آستان قدس رضوی در حوزه ها و سطوح مختلف هرگاه احساس کردند درندوار یک مسیر حقوقی می شوند یا کنش های آن ها ممکن است

بار حقوقی برای خود یا آستان در پی داشته باشد، بهتر است قبل از آن با معاونت حقوقی تماس گرفته و مشاوره داشته باشند تا متحمل هزینه غیر قابل پیشگیری نشوند.

مواردی وجود داشته است که نداشتن اطلاعات حقوقی مدیران هنگام انعقاد قراردادها به زیان آستان تمام شده است. گاهی اشتباهات و عدم آگاهی حقوقی برخی افراد در موقع بستن قراردادها، یا آستان را در معرض خطر زیان های سنگین قرار داده یا این که آستان را وارد چرخه پریچ و خم مناقشات حقوقی کرده است. این در حالی است که همه نهادهای بزرگ هنگام عقد قراردادها و خریدها و معاملات که بار حقوقی و مالی سنگین دارند، حتماً یک مشاور حقوقی در کنار خود دارند و بدون پیوست حقوقی هیچ اقدامی انجام نمی دهند. از این منظر در آستان قدس رضوی نیز به دلیل شرایط خاص و موقوفه ای بودن این دستگاه، هیچ اقدامی بدون پیوست حقوقی نباید انجام شود.

مدیران و کارکنان باید این مسئله را به عنوان یک اصل در نظر بگیرند تا از زیان ها و خطرات بزرگ مالی و حقوقی تا حد زیادی در امان بمانند. این خودش یک سیاست پیشگیرانه است.

مدیران معاونت حقوقی بنیاد بهره روری موقوفات همواره به همه سطوح مدیریتی اعلام کرده اند که کارشناسان آن مجموعه آمادگی دارند در هر جایی که لازم است با سایر بخش های آستان قدس رضوی همراهی کنند اما متأسفانه به دلایلی تنها ۵ تا ۱۰ درصد قراردادها پیوست حقوقی قابل تأیید دارند. در حالی که در سایر نهادها این رقم به ۹۰ درصد می رسد و در این خصوص بسیار سختگیرانه عمل می کنند.

قراردادهایی که گاهی ده ها و صدها میلیارد تومان ارزش دارند بدون پیوست حقوقی و باریسک بالا منعقد می شوند و در این شرایط مشخص است که کدام طرف در خطر زیان قرار می گیرد. هر چند مؤسسات و شرکت های تابعه آستان قدس مدیر و مشاور حقوقی دارند، اما مشکل به وجود آمده ناشی از عدم نظارت معاونت حقوقی بنیاد بهره روری موقوفات بر انتخاب این افراد است که موجب شده است پیوست حقوقی در قراردادها منعقد به جاری نباشد.

این اتفاق هم از این ناشی می شود که برخی از مدیران تمایل دارند تیم خودشان را داشته باشند و گاهی فقط ماشین امضای خواهند! این موضوع خطر تضاد منافع را در پی دارد و اگر این رویه اصلاح نشود باعث زیان آستان خواهد شد. مسئولان امر معتقدند در مسائل کلان مالی همانطور که ناظر مالی نباید فرمایشی باشد، ناظر و مشاور حقوقی هم نباید فرمایشی باشد تا مسئله تضاد منافع اشخاص به وجود نیاید و در این میان سازمان متضرر نشود.

مسئولیت ها، فعالیت ها، پرونده های ورودی معاونت حقوقی در حال حاضر بیشتر متمرکز بر املاک و اراضی است

